

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансів
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (шифр та
найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування Корпоративні фінанси
(назва магістерської програми)
на тему: «Система оподаткування фізичних осіб в Україні»
(назва теми)

Виконавець:

студент 6 курсу 2 групи
фінансово-економічного факультету
Шихірева О.І.
(прізвище, ім'я, по батькові) _____ /підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Мартинюк І.В.
(прізвище, ім'я, по батькові) _____ /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Податки відносяться до числа ключових інструментів державної політики. Вони зачіпають найважливіші сторони життя людини і суспільства, а сам процес розробки податкового законодавства нерозривно пов'язаний з гострими протиріччями і компромісами.

Тому податкова тематика завжди і у всіх країнах актуальна. Її особлива гострота для України полягає сьогодні в тому, що реформа податків багато в чому визначає глибину і характер сучасних економічних, соціальних і політичних перетворень в країні.

У центрі будь-якої податкової системи знаходиться оподаткування особистих доходів. Це викликано не тільки тим, що всі суспільні відносини так чи інакше замикаються на людину, працівника, а й тим, що тяжкість індивідуального податку на доходи багато в чому визначає рівень оподаткування іншими податками.

Розвиток ринкових відносин, зростання цін, підвищення оплати праці - все це, змінюючи умови формування і використання доходів, вимагає великої рухливості податків. У зв'язку з цим особливої уваги вимагають питання податку з доходів, єдиного податку при спрощеній системі, оподаткування окремих видів діяльності для фізичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи.

Побудова справедливої і ефективною податкової системи, забезпечення її передбачуваності і стабільності є важливою умовою підвищення підприємницької та інвестиційної активності, прогресу України на шляху створення ринкової економіки та інтегрування економіки у світову.

Головну роль в підвищенні ефективності проведеної в Україні податкової реформи має відігравати державне регулювання форм оподаткування доходів фізичних осіб. Актуальність теми дослідження обумовлена недостатністю розробок щодо вдосконалення державного регулювання форм оподаткування доходів фізичних осіб, порядку розподілу податкового навантаження на платників податків (підприємства, населення).

Метою дослідження є розробка напрямків вдосконалення системи оподаткування фізичних осіб в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- 1) з'ясувати економічну сутність системи оподаткування доходів фізичних осіб;
- 2) розглянути історію становлення та розвитку системи оподаткування доходів фізичних осіб;
- 3) охарактеризувати нормативно-правове регулювання справляння податків з доходів фізичних осіб;
- 4) здійснити моніторинг надходжень податків доходів з фізичних осіб до Зведеного бюджету України в 2013-2017 рр.;
- 5) провести оцінювання регулятивної ефективності системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні;

б) спрогнозувати надходження податків з доходів фізичних осіб до Зведеного бюджету України за 2013-2017 рр.;

7) проаналізувати зарубіжний досвід та можливості його адаптації в Україні;

8) обґрунтувати шляхи вдосконалення податку на доходи фізичних осіб;

9) визначити напрями підвищення ефективності спрощеної системи оподаткування.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є процес справляння податків з доходів фізичних осіб.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають під час справляння податків з доходів фізичних осіб.

Методи дослідження. В процесі дослідження використано наступну систему методів: монографічний (застосовано для з'ясування поняття податків, системи оподаткування, оподаткування фізичних осіб), історичний (для дослідження генезису становлення системи оподаткування фізичних осіб), порівняння (для з'ясування досвіду зарубіжних країн в сфері оподаткування фізичних осіб), аналіз та синтез (використано для дослідження проблем в сфері оподаткування фізичних осіб), статистичний, табличний та графічний (для аналізу стану оподаткування доходів фізичних осіб в Україні), індукції та дедукції (для визначення шляхів вдосконалення системи оподаткування фізичних осіб в Україні), узагальнення та наукової абстракції (для формування висновків дослідження).

Інформаційною базою дослідження є: навчально-методична література, вітчизняні та зарубіжні теоретичні дослідження, аналітичні матеріали, наукові публікації, методологічні розробки. діючі законодавчі акти України, такі як Податковий кодекс та Бюджетний кодекс України, навчально-методичні посібники з податкової системи та основ теорії оподаткування, матеріали науково-практичних конференцій, періодичні видання та інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (86 найменувань) та 12-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 126 сторінок. Основний зміст викладено на 96 сторінках. Робота містить 5 таблиць, 20 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Прийнято участь у студентській науково-практичній конференції фінансово-економічного факультету «Світ фінансів: сучасні виклики» 1-2 листопада 2018 року, за результатами якої було здійснено публікацію статті у збірнику кафедри Фінансів. « Моніторинг надходжень податків з доходів фізичних осіб до Зведеного бюджету України».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи оподаткування фізичних осіб**» досліджено теоретичні основи оподаткування доходів фізичних осіб, виявлена економічна сутність системи оподаткування доходів фізичних осіб, а також простежені історичні етапи становлення та розвитку системи оподаткування доходів фізичних осіб.

У другому розділі «**Аналіз системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні, 2013-2017 рр.**» проведено моніторинг надходжень податків з доходів

фізичних осіб до дохідної частини Зведеного бюджету України, оцінена регулятивна ефективність системи оподаткування доходів фізичних осіб; спрогнозовані надходження податків з доходів фізичних осіб до Зведеного бюджету України за 2018-2019 рр.

У третьому розділі *«Напрямки вдосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні»* запропоновані рекомендації щодо удосконалення податку на доходи фізичних осіб та надані напрямки підвищення ефективності спрощеної системи оподаткування.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Під системою оподаткування доходів фізичних осіб пропонуємо розуміти сукупність встановлених чинним законодавством держави податків і зборів, а також механізмів і способів їхніх розрахунку і сплати до бюджету та інших державних цільових фондів безпосередньо для фізичних осіб та такого об'єкту оподаткування як їх доходи. Економічна сутність оподаткування доходів фізичних осіб проявляється в грошових відносинах, які складаються в державі з фізичними особами з приводу примусового вилучення частини створеної вартості й формування фонду фінансових ресурсів держави. Матеріальною основою податків з доходів є реальна сума коштів (частина доходів), які мобілізуються державою.

2. Система оподаткування доходів фізичних осіб пройшла значну еволюцію. За часів Київської Русі сплачувалися подимний і полужий податок, а також полюддя. В період Литовсько-Польської доби кількість податків зросла: поголовщина, сербщина, подимщина, воловщина, стація та інші натуральні податки. З приходом на територію України Росії збільшилася кількість об'єктів оподаткування: консистентна повинність, реквізиції, драгунський збір, збір на будівництво кораблів, податки на домашні лазні, полоскання білизни, прогін плотів по річці, торгові податки і мита, податок на бороду. Поступово податки еволюціонували. Спочатку на теоретичному рівні було обгрунтовано, а потім і на практиці почали вводитися податки на доходи.

3. Оподаткування доходів фізичних осіб - найдавніша форма податкових взаємовідносин між державою та громадянами на основі примусового обов'язкового вилучення частини їх доходу для створення централізованого грошового фонду держави з метою виконання її функцій. Система оподаткування доходів фізичних осіб включає сплату податку з доходів фізичних осіб (ставка 18%), військовий збір (ставка 1,5%). Дещо окремо в цьому контексті стоїть єдиний податок, за яким підприємці платять фіксовану суму єдиного податку (для 1-ї та 2-ї групи єдиний податок сплачується в розмірі 10-20% від мінімальної заробітної плати, або суму у відсотках від обороту - 3 або 5% від доходу). Фізичні особи – підприємці можуть перебувати на загальній (тоді вони сплачують усі податки, які передбачені ПК України, а також єдиний соціальний внесок), а також на спрощеній системі оподаткування, яка передбачає сплату єдиного податку, тоді вони не сплачують податок на прибуток (й інші податки) та можуть не сплачувати ПДВ. Ставки єдиного податку встановлено в залежності від груп, на яких перебувають платники.

4. Динаміка надходжень до Зведеного бюджету України від оподаткування доходів фізичних осіб за 2013-2017 рр. є позитивною – активно зростають і його складові – найбільше податок на доходи з фізичних осіб, найменше – військовий збір. При цьому частка податків з доходів в структурі податкових надходженнях та доходах Зведеного бюджету зростає. В структурі оподаткування доходів переважають надходження від податку на доходи фізичних осіб – більше 80%.

5. Досить складно оцінити регулятивну складову оподаткування доходів фізичних осіб. ПК України визначає три види податкових преференцій з податку на доходи фізичних осіб: звільнення від оподаткування окремих видів доходів (які не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника); податкову знижку; податкову соціальну пільгу. Усі вони мають певні вади, які вимагають свого усунення, оскільки не виконують своєї функції - підвищення платоспроможності громадян в сегменті незаможних верств населення.

6. Для прогнозування надходжень до Зведеного бюджету від оподаткування доходів фізичних осіб рекомендовано використати трендовий аналіз, який передбачає на підставі ретроспективного підходу визначити тенденцію зміни надходжень за ряд років та на підставі цього спрогнозувати їх на наступний період. Окрім цього доцільним видається застосування кореляційно-регресійного аналізу, який дозволить прогнозувати надходження від оподаткування доходів фізичних осіб в залежності від впливу різних чинників за допомогою математичної моделі.

7. На підставі проведеного дослідження світового досвіду оподаткування доходів фізичних осіб доцільно запропонувати віднести податок з доходів фізичних осіб до місцевих бюджетів, як у Болгарії, Кіпрі, Естонії, Греції, Латвії, Норвегії, Румунії, Бельгії, Данії, Фінляндії, Швеції та Швейцарії. При цьому органам місцевої влади доцільно надати право самостійно визначати ставки, за якими будуть оподатковуватися доходи громадян. Це дозволить підвищити доходи місцевих бюджетів. Оскільки у переважній більшості розвинутих країн використовується прогресивна шкала оподаткування, то за умови економічного зростання, подібну шкалу доцільно запровадити і в Україні. Щодо податкових пільг, то доцільно застосувати досвід Великобританії та Нідерландів, в яких розмір доступної персональної знижки залежить від віку платника та рівня його загального оподатковуваного доходу.

В Україні можливе впровадження досвіду Німеччини щодо використання податкових класів в залежності від їх сімейного стану, кількості працюючих у сім'ї, спільного чи окремого ведення обліку отримуваних доходів, наявності дітей.

Доцільним в Україні є використання досвіду Польщі, в якій діють більш високі ставки на оподаткування доходів від дивідендів та встановлення звичайної ставки податку на дохід для певної межі доходів і підвищеної – понад цю межу.

Досвід політики оподаткування доходів фізичних осіб зарубіжних країн розкриває перед нами цю форму податку як один з найважливіших елементів податкових систем розвинутих країн ринкової економіки. Незважаючи на різні моделі податкових систем, неоднакові принципи їх формування залежно від надання переваг економічній ефективності або соціальній справедливості, що відображається у частці податкових вилучень всієї податкової системи відносно ВВП, податок з доходів фізичних осіб є насамперед не лише структурною

складовою податкових надходжень, а й елементом системи, відтак і складовою податкової політики, що одночасно поєднує реалізацію фіскальної, регулюючої та соціальної функцій.

8. Подальше удосконалення системи оподаткування фізичних осіб країни повинно ґрунтуватись на таких засадах: загальне спрощення правової бази оподаткування, забезпечення зрозумілості норм основного законодавчого акта з оподаткування; введення прогресивного оподаткування на доходи фізичних осіб, диференційованого залежно від їх доходів, що сприятиме виконанню податками їх ролі в перерозподілі багатства громадян країни; підвищити ставки ПДВ на предмети розкоші та предмети, що можуть спричинити шкоду здоров'я - тютюн, алкоголь та зменшити на товари першої необхідності - продукти харчування та харчові добавки, що сприятиме кращому задоволенню у них життєвих потреб малозабезпечених громадян, нарощуванню обсягів виробництва продовольства в країні, збільшенню прибутків підприємств та зростанню надходжень до Зведеного бюджету країни від їх оподаткування; оподатковувати пенсії, місячна сума якої перевищує 5-7 мінімальних заробітних плат (у розрахунку на місяць), враховуючи відчутні витрати пенсіонерів на лікування у зв'язку із значним подорожчанням ліків, а також на житлово-комунальні послуги. Податкове законодавство в частині правового регулювання справляння військового збору має бути доопрацьовано. Для цього необхідно визначити базу оподаткування військовим збором як загальну суму нарахованого доходу, зменшеної на суму єдиного соціального внеску. Цю базу доцільно розширити шляхом залучення до оподаткування суб'єктів господарювання – фізичних осіб, які використовують спеціальні режими оподаткування, а, можливо, й юридичних осіб з концентрацією ресурсів у окремому фонді. Доцільно також запровадити диференціацію ставок військового збору з врахуванням доходів фізичних осіб.

9. Основним напрямом розвитку спрощеної системи обліку, оподаткування та звітності в Україні повинна стати уніфікація всіх податків, які на даний час сплачують «єдинники», в один дійсно єдиний податок задля спрощення процесу розрахунку сум зобов'язань та зборів і зменшення витрат часу на звітування про результати своєї діяльності; заміна всіх форм звітності, які змушений заповнювати та подавати контролюючим органам суб'єкт малого підприємництва на єдиному податку, однією універсальною формою звіту з періодом подачі не частіше раз в квартал.

АНОТАЦІЯ

Шихірєва О. І. «Система оподаткування доходів фізичних осіб в Україні».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного за спрямування «корпоративні фінанси». –

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес справляння податків з доходів фізичних осіб.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти системи оподаткування доходів фізичних осіб: економічна сутність системи оподаткування доходів фізичних осіб, історія становлення та її розвитку та нормативно-правове регулювання справляння податків з доходів фізичних осіб.

Проаналізовано роль податку на доходи фізичних осіб, Єдиного податку та Воєнного збору у структурі Зведеного, Державного та Місцевого бюджетів. Здійснено прогнозування надходжень податків з доходів фізичних осіб до Зведеного бюджету України за 2013-2017 рр.

Проведено аналіз світового досвіду справляння податків та наведено можливості їх адаптації в Україні. Запропоновані напрямки вдосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб. Наведено напрямки підвищення ефективності спрощеної системи оподаткування.

Ключові слова: податки, податок на доходи фізичних осіб, єдиний податок, воєнний збір, оподаткування доходів, соціальна роль, спрощена система оподаткування.

ANNOTATION

Shykhirieva Olha «The system of taxation of individuals in Ukraine»,

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty

072 «Finance, Banking and Insurance» under the master's program

« Corporate finance ». – Odessa National Economics University, – Odessa, 2018.

Thesis consists of three chapters. Object of study the process of levying taxes on individuals income.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of systems of taxation of incomes of individuals: economic essence of the system of taxation of incomes of individuals, history of formation and its development, legal regulation of taxes from incomes of individuals.

Analyzed the role of Personal income tax, Single tax and Military collection in the structure of the Consolidated, State and Local budgets. The forecast of income from individual income taxes to the Consolidated Budget of Ukraine for 2013-2017 is carried out.

The analysis of world experience in tax collection and the possibilities of their adaptation in Ukraine are presented. Areas of improvement of the system of personal income tax taxation are offered. The directions of efficiency increase of the simplified taxation system are given.

Keywords: tax, income tax, single tax, military levy, taxation of income, social role, simplified taxation system.